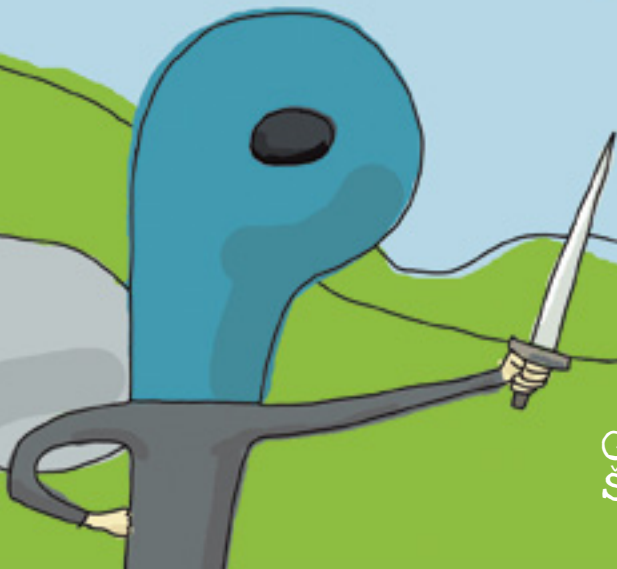

LUTKOVNO
GLEDALIŠČE
MARIBOR

Ana Đokić
VITEZ
železnega
Srca

Gledališka pravljica z grmenjem,
škripanjem in močnimi udarci Srca

Ana Đokić
VITEZ
železnega Srca

Gledališka pravljica z grmenjem,
škripanjem in močnimi udarci srca

5+
LET

Režiserka Svetlana Patafta

Igralci Barbara Jamšek Vitez železnega srca
Metka Jurc Varuška Dada
Aja Kobe Princesa Eleonora
Danilo Trstenjak Pripovedovalec
Izgubljeni žabec iz druge zgodbe

Prevajalka Mojca Redjko

Avtorica likovne podobe Ana Horvat

Avtor glasbe Boštjan Narat

Dramaturginja Ana Đokić

Lektorica Metka Damjan

Oblikovalec svetlobe Miljenko Knezoci

Oblikovalec zvoka Marko Jakopanec

Tonski mojster Mitja Pastirk

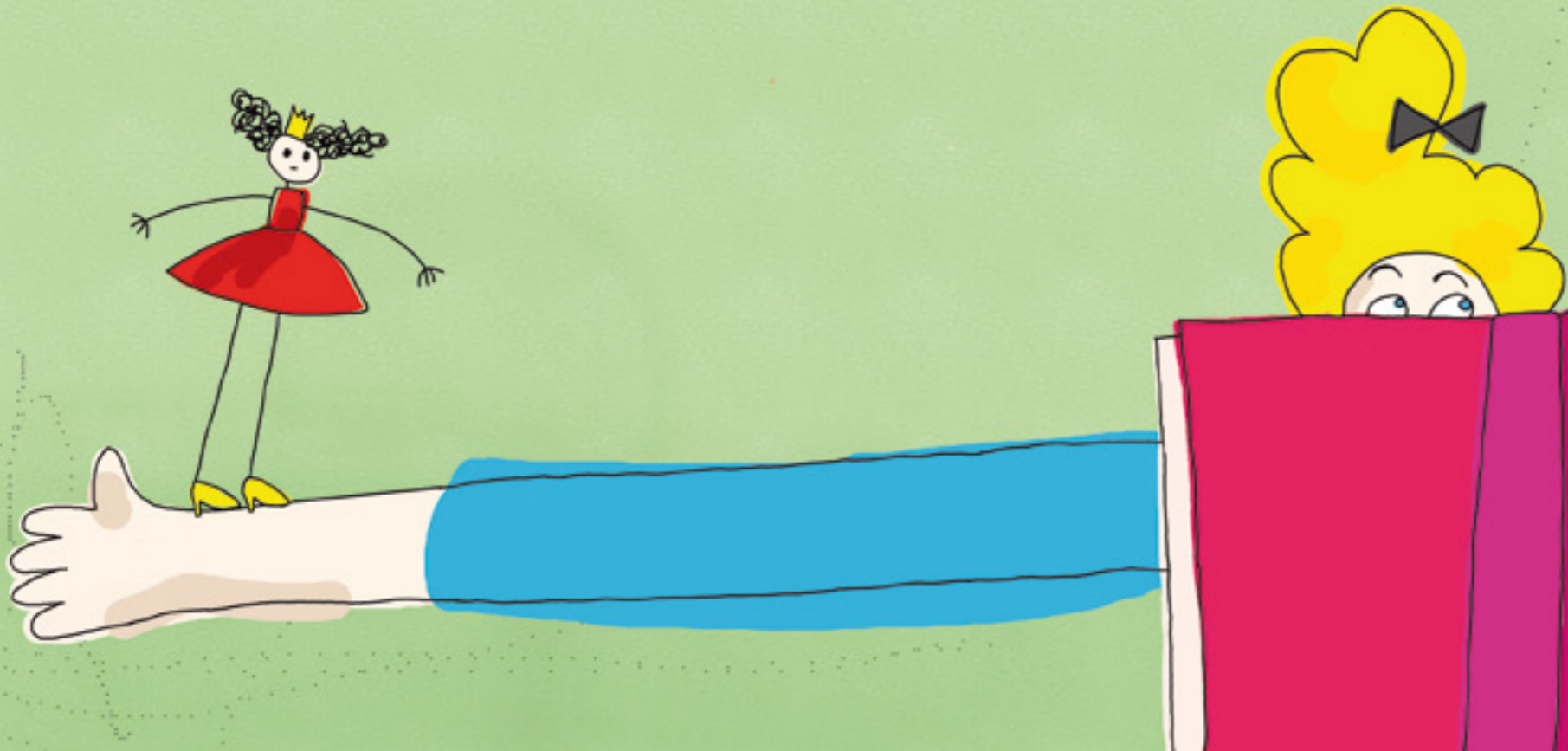
Oblikovalci lutk in rekvizitov Neva Vrba, Darka Erdelji,
Primož Mihevc, Ivana Matuzović
in Nika Arnuš

Oblikovalca scene Branko Caserman in Lucijan Jošt

Oblikovalki kostumov Neva Vrba in Mojca Bernjak

Premiera 14. marec 2013

TA VITEZ in PrinceSa.

On se skriva pod šlemom, ona zaman poskuša pritegniti njegovo pozornost. On brez uspeha išče sovražnika, ona nima prijateljev.

Pripovedovalec opiše Viteza železnega srca kot »zaposlenega, zelo zaposlenega«, da nikoli ne sliši ptic, čričkov in žab, ne bere knjig in stripov, ne poje, ne pleše, nikoli ne dvori dami. Vse zato, ker ves čas na moč vneto išče neobstoječega sovražnika.

Varuška razlaga, kako naj bi se obnašala Eleonora: "Prava princesa ne kriči, je mirna in tiha, ne cmoka, prave princese morajo biti čiste in urejene." Tako nam pove, kakšna Eleonora ni - zelo rada počne, česar naj ne bi. Morda tudi zato, ker je osamljena.

Sta še živali - Vitezov konj Rjavko / Rumenko in izgubljeni Žabec iz druge zgodbe, ki pomaga, da se stvari prav obrnejo in se pravljica razcveti v srečen konec.

Zgodba pa je izjemno dragocena tudi zato, ker v njej srečamo še osamljenost, sram in žalost, enako pogoste pri malih in velikih.

A zaključimo z Dadinimi besedami: "Vse bo še dobro, boš videla. Vse bo v redu." In tako naj bo.

NA ĐOKIĆ

Ustvarjate pripovedna in dramska besedila za otroke in za odrasle.

Da, petindvajset let se profesionalno ukvarjam s pisanjem proze in dramatike. Začetek je povezan z Dramskim programom Hrvaškega radia, kjer so predvajali preko petdeset mojih dramskih besedil in dramatizacij. To mi je posebno ljub žanr. Kar se tiče gledališča za otroke - četudi mislim, da lahko prav vsaka odrska uprizoritev na različnih nivojih nagovarja otroke in odrasle hkrati - se rada spominjam sijajne uprizoritve mojega besedila *Grozdane na zrnu papra* v režiji Dražena Ferencine (Dječje kazalište Osijek) in lutkovne uprizoritve dobitnika druge nagrade Marin Držić za najboljšo otroško besedilo leta 2005 *O zmaju koji je kokice jeo i sjajnu princezu sreco* v režiji Roberta Raponje (Gradsko kazalište lutaka Split).

Kako se odločite za pisanje določenega besedila?

Ideja sama najde svojo formo. Včasih me bolj vleče dramska zvrst, ker se želim igrati z dialogi, drugič spet želim stopiti v ozadje in s perspektive tretje osebe opisovati ljudi in njihove medsebojne odnose.

Prejeli ste številne nagrade, npr. Mato Lovrak za roman *Djevojčica na vrhu nebodera*, Mali Marulić za dramo *Opet na krivom putu*, svetovno nagrado White Ravens za

najboljšo hrvaško slikanico *Trči, Giza! Trči!*; oba romana za odrasle - *Recepti za sreću* in *Gordana među vrbama* - sta finalistka nagrade Fran Galović; sami ste že omenili Malega Marulića. So nagrade za vas motivacija, zadovoljstvo?

Lepo je prejeti priznanje. Godi egu. A čez čas jih človek pozabi, postanejo zgolj suho biografsko dejstvo, nič več.

In kje najdete navdih?

V lastnem življenju seveda. Čeprav se mi kdaj zdi, da mi same od sebe padajo na pamet (kot tisto Newtonovo jabolko).

Je bilo enako tudi z *Vitezom železnega srca*?

Vitez železnega srca mi je posebno ljub tekst. Puntarski. Deklice namreč od malega učijo, kako moramo biti 'fine' in čakati na nekoga. Če bomo šle v življenje same, bomo gotovo padle v nesrečo, kot se to zgodi Pepelki, Sneguljčici, Trnuljčici in številnim drugim dekletom v pravljicah. Iz nesreče nas lahko reči samo - vitez. Najhuje je, da se ta 'bajeslovni model nepremičnosti' uveljavlja v življenju številnih generacij žensk, kar se mi zdi pogubno. V tej emancipirani zgodbi pa je vse obratno. Vitez, obseden

s samim seboj in z nekakšnim nevidnim sovražnikom, nikoli ne sname šlema in se ne sooči sam s seboj. V trenutku nepredvidenih (vremenskih) okoliščin zarjavi njegov oklep, v akcijo pa se odpravi princesa in ga reši. Zdi se mi, da tak koncept veliko bolje odraža stvarnost.

V slovenski gledališki različici sta Vitez in Princesa še otroka.

Čarobnost literature je v njeni interpretaciji. Režiserka Svetlana Patafta se je odločila poudariti drugo sporočilo besedila - človeško osamljenost, potrebo po igri, po nas samih, po tistem drugem, po prijateljstvu. V veliko zadovoljstvo mi je bilo tudi dramaturško delati z lastnim besedilom, da lahko odrska uprizoritev točno pokaže izbrane dimenzije.

Kako pomembni sta za vas ilustracija vaših slikanic in vizualizacija na odru?

Sem velika ljubiteljica slikanic in gledališča. Mislim, da je likovna plat umetnosti izjemno pomembna. Vesela sem, kadar se skladajo vsi elementi uprizoritve. Všeč sta mi likovna vedrost in razigranost lutk, kostumov in scenografije, ki jih pri *Vitez*u podpisuje Ana Horvat.

Kaj vam pomeni prijateljstvo?

Zdi se mi zelo pomembno. Na srečo imam veliko prijateljev, s katerimi se lahko sprostim in šalim, a tudi resno pogovarjam o najintimnejših temah.

Ste bili kdaj zelo osamljeni?

Sem.

Kakšen otrok ste bili? Kot Vitez ali bolj kot Eleonora?

Definitivno Eleonora!

Zajtrkujete? In če, kaj najraje jeste za zajtrk?

Ha, ha, od 'prijateljstva in osamljenosti' smo prišli tudi do vprašanja zajtrka ... Rada imam jutra in drobne obrede na začetku dneva, med katere sodi tudi zajtrk. Torej, zajtrk obvezno! Pijem čaj in jem polnozrnat štručke. Morda zveni asketsko, ampak verjemite, da ni. Uživam v vsakem grizljaju!

Ste kdaj svojemu vitezu metali robčke?

Še vedno mu jih mečem, dnevno.

S VETLANA PATAFTA

Zaključila je študij igre na Akademiji umetnosti in angleščine na Filozofski fakulteti, oboje v Novem Sadu v Srbiji. Od leta 2002 živi in dela kot igralka, režiserka in gledališka pedagoginja v Zagrebu na Hrvaškem. Je ustanoviteljica umetniške organizacije Puna kuća (Polna hiša), za katero je ustvarila nekaj avtorskih predstav. Režira predstave za otroke, mladino in odrasle. V slovenskem gledališkem prostoru se predstavlja prvič.

Najprej ste igralka, kajne? Kako se je zgodilo, da ste začeli režirati?

Od leta 2002 živim v Zagrebu, kjer sem se najprej začela ukvarjati z gledališko pedagogiko. Skozi delo v gledališkem studiu in pedagoško delo pa sem začela sčasoma tudi režirati, najprej v amaterskem, nato tudi v profesionalnem prostoru.

Kot pedagoginja ste zelo aktivni. Za prenašanje znanja na mlajše je potrebno

veliko erosa in predanosti. Kje je pedagoško delo na lestvici vaših gledaliških ljubezni?

Kot otrok sem zmeraj govorila, da bom učiteljica ... hahaha ... najbrž se je tako začelo. Zame je gledališče prostor, v katerem umetnik ustvarja na več nivojih. Pedagoško delo mi je enako pomembno kot igra ali režija. Kot pedagoginja delam enajst let in zavedam se, kako veliko sem se skozi to delo naučila o sebi in drugih. Hkrati pa so pedagoške veščine za to delo nujne, ni dovolj, biti le dober igralec ali odličen režiser, da znanje uspešno prenašaš na druge.

Kako, da ste se začeli ukvarjati z gledališčem za otroke?

Otroci so se od nekdaj zbirali v moji bližini in se radi družili z menoj, jaz pa z njimi. Z njimi sem delala tudi kot gledališka pedagoginja in igrala v otroških predstavah. Odkar sem mama, s svojo Uno na novo odkrivam življenje, kar vpliva na moje gledališko ustvarjanje - moje umetniško snovanje je dobilo nov zagon. Ko je Una dopolnila tretje leto, sem si zaželela ustvariti predstavo za najmlajše in leta 2009 je nastala moja prva avtorska predstava za otroke *Boje*

duge (Barve mavrice). Nato sem ustanovila umetniško organizacijo Polna hiša, v sklopu katere ustvarjam avtorske projekte, namenjene otrokom in staršem. Ti lahko skozi skupno gledališko izkušnjo rastejo in razvijajo kakovosten medsebojni odnos. Pogosto me razžalosti, ko starši otroke namestijo med publiko in odidejo na kavo. Škoda je zamujene priložnosti za skupno umetniško doživetje, iz katerega bi lahko zrastle pomembna izkušnja.

Kaj vas je pritegnilo k zgodbi *Vitez železnega srca*, da ste jo želeli uprizoriti kot lutkovno predstavo?

To je ena izmed mojih najljubših zgodb, ki sem jih kadar koli brala. Bere se na več nivojih in upam, da jo bodo tudi na odru gledali otroci in odrasli.

Lutke so prisotne v našem življenju od samega začetka, zelo pomembne so za zdravje in razvoj vsakega človeka. Ljudje radi obiskujejo lutkovne predstave, ljubezen do lutk nima konca. Hči mi pravi, da so lutke žive in da obstajajo vile in winxice.

Lutka Viteza je nežna in topla, lutka Princese razigrana in uporniška, varuška

Dada pa zatopljena v branje. Šlem je ogromen in zato se iz njega ne vidi bistvenih stvari. Samo Pripovedovalec je živ človek brez maske - odrasel je, neguje ljubezen do domišljije in igre.

Prepričana sem, da zgodba o Vitezu skozi svet lutkovnosti dobiva nove nianse in nujne poudarke. Dandanes ni časa za druge, a upam, da bodo gledalci, posebno odrasli, po ogledu predstave iskreno premislili o času, ki ga preživljajo s svojimi otroki.

To ni vaše prvo sodelovanje z Ano Đokić.

Spoznali sva se pred mnogimi leti v Lutkovnem ateljeju Zagrebškega gledališča za mlade Zekaem pod vodstvom Krune Tarle, ki me je vpeljala v čarobni svet lutkovne umetnosti. A verjamem, da se nič na svetu ne dogaja naključno.

Prvič sva sodelovali pri predstavi *Ogledalce, ogledalce ili O mački koja je mislila da je pas i psu koji je mislio da je mačka (Ogledalce, ogledalce ali O mački, ki je mislila, da je pes, in o psu, ki je mislil, da je mačka)* v okviru projekta Z multikulturo do kakovostne kulture. Anino besedilo je nastalo po motivih Singerjeve zgodbe iz judovske tradicije. ♡

Ana Đokič kot pisateljica dobro razume potrebe, interese in razmišljanje otrok. Vesela sem, da se skozi *Viteza* na odru predstavlja tudi slovenski publiki. Obožujem njen smisel za humor in vsakič znova se iskreno smejem domisljam, tudi po večkratnem branju.

Imate robčke iz blaga ali uporabljate papirnat?

Imam tudi robčke iz blaga, a uporabljam samo papirnat ... hm ... ekološko vprašanje ... ko sem bila majhna, smo zares uporabljali samo robčke iz blaga ... evo, očitno sedaj živim po liniji najmanjšega odpora ... s papirjem gre hitreje, ker ga po uporabi zavržem in ne perem ... vem, sploh ni ekološko.

Kaj vam pomeni prijateljstvo?

Imam nekaj dobrih prijateljev in veseli me, da sem jih spoznala. Med odraščanjem se ljudje prepoznavamo, čutimo, da lahko drug drugega motiviramo, in si pomagamo. Biti v družbi prijateljev v meni zbujata čudovit občutek obnavljanja in polnjenja z zdravo energijo.

Kakšen otrok ste bili? Podobni Vitezu ali pa Princisi?

Hahaha, to je vprašanje za moje starše. Razumem tako Viteza kot Eleonoro.

Kakšne knjige radi berete?

Trenutno berem *S slovenščino nimam težav*. Resno se učim. Že dolgo se želim naučiti slovenščine in zdaj imam odlično priložnost, da to tudi storim. Za začetek: želim igrati predstavo *Barve mavrice* v slovenščini. Sicer običajno počnem več reči hkrati in stalno kaj berem, a posebno prazniki so vedno rezervirani za kak samo 'moj' roman.

Kaj najraje jeste za zajtrk?

Musli, po možnosti s čokolado.

ANA HORVAT

Avtorica likovne podobe, mlada akademska kiparka iz Zagreba, se umetniško izraža skozi številne likovne medije in eksperimentira z raznovrstnimi materiali. Svoja dela razstavlja v mnogih razstaviščih na Hrvaškem in na tujem. Je prejemnica nagrade THT@MSU, ki jo podeljuje Muzej sodobne umetnosti v Zagrebu. Ustvarja tudi za gledališče - oblikuje lutke, kostume in sceno. Ena njenih velikih ljubezni je animirani film.

Kaj vse počnete v življenju?

Ukvarjam se z animacijo risanih filmov, ustvarjam likovne podobe predstav za otroke in lutkovnih predstav, zanimata me dizajn in izdelava otroških igrač. Tudi kiparstvo je še vedno z menoj, četudi zadnje čase veliko manj.

Kakšen je vaš odnos do lutkovnega gledališča?

Všeč mi je, ker ponuja veliko možnosti za ustvarjalnost, za igro, za resnost in humor hkrati. Lutke so skulpture, ki oživijo, kar je čarobno. Lutke tudi prekrasno pripovedujejo zgodbe. Všeč mi je svet domišljije, prikazovanje zanesenih zgodb, ki se odmikajo od

vsakdanjega življenja, a pripovedujejo prav o tem življenju, svetu, odnosih med ljudmi ter tako odpirajo nove perspektive.

Kaj vam pomeni prijateljstvo?

Prijateljstvo mi veliko pomeni. Imam srečo, ker poznam čudovite ljudi in se z njimi družim. Doživljam jih kot bogastvo. S prijatelji lahko delim svoje misli in občutke ter z njimi prijetno in zanimivo preživljam čas.

Kakšni ste bili kot otrok? Ste bili podobni Vitezu ali Princisi iz naše zgodbe? Ste že kot otrok radi risali in likovno ustvarjali?

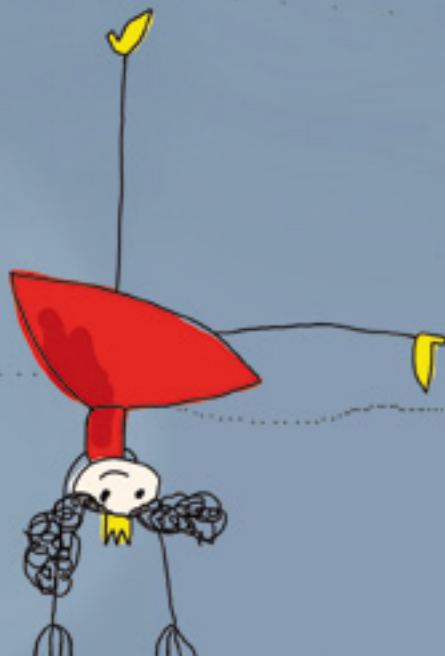
Bila sem malo vsakega. Rada sem se igrala skrivalnice s prijatelji, plezala po drevesih, se spuščala po toboganu in se veliko veliko gugala. In da, zelo rada sem risala in ustvarjala ...

Kaj najraje jeste za zajtrk?

Kavo z mlekom in ovsene kosmiče ali pa žemljice.

Imate robčke iz blaga ali uporabljate samo robčke iz papirja?

Iz otroštva še vedno hranim stare robčke iz blaga. Zdaj so že v slabem stanju, sprani in postarani. Žal mi jih je zavreči in jih uporabljati doma, saj so mehkejši od papirnatih.

B OŠTJAN NARAT

Filozof in glasbenik, vodja in kitarist skupine Katalena ter kantavtor, avtor in izvajalec scenske glasbe, voditelj pogovornih večerov Filozofiranje v Kavarni Union v Ljubljani ter avtor in voditelj oddaje Panoptikum na Televiziji Slovenija. Tretjič od blizu srečuje mariborske lutke. Po predstavah *Kralj Matjaž* ter *Jakob in mesto nadeva* zvočno-glasbeno podoba še *Vitezu železnega srca*.

Se v lutkovnem gledališču lotevate ustvarjanja na drugačen način kot v dramskem gledališču ali pri avtorskih skladbah?

Drugače je predvsem to, da zgodba že obstaja, da se je torej treba z njo spoprijateljiti, ji dati čas in počakati, da se muzika zgodi.

Kakšen otrok ste bili? Podoben Vitezu ali Princesi iz naše zgodbe? Če sem uhajal v svoje svetove? Sem. Ali sem si kdaj nadel šlem, ki mi je dajal pogum? Tudi. In ali mi je ta šlem kdaj zakrival pogled na tisto, kar je bilo blizu mene? Da.

In kaj pravite o prijateljstvu?

Prijateljstvo je ključno, dragoceno in občutljivo. Zahteva čas in previdnost.

Robčki iz blaga ali robčki iz papirja?

Iz papirja, žal. Na tiste iz blaga, ki so nedvomno lepši, sem malo pozabil.

I GRALCI

o vitezh, princesah, prijateljstvu, zajtrku in robcih

Barbara Jamšek:

Kot otrok sem bila bolj podobna Vitezu, saj sem večino otroštva preživela s fanti in se z njimi igrala fantovske igre. Igrali smo nogomet, iz palic smo si delali puške in ribiške palice, igrali smo se Nemce in partizane.

Za zajtrk najraje pijem turško kavo, ki mi jo skuha mama, in berem svež, sočen časopis.

Dokler je še živela moja babica, me je ob vsakem odhodu od doma vprašala, če imam robec. Seveda ga nisem imela, zato mi dala bel robček iz blaga z barvnim robom - kot popotnico v svet. Zdaj pa si brišem nos kar s toaletnim papirjem.

Aja Kobe:

Zame se jutro ne začne brez kave in jabolka. Temu sledijo kosmiči z jogurtom. Po zajtrku se dan pozna!

Brez prijateljev bi bilo življenje

neznansko dolgočasno. Zaradi njih je vsak dan lepši.

Zal svojemu vitezu nisem nikoli metala robčkov. Pač pa sem zaradi vitezov veliko robčkov posmrkala.

Ko sem bila majhna, no, mislim manjša, sem bila prava pravcata princeska. Nekateri so me tako tudi klicali.

Metka Jurc:

V svojem življenju sem bila vedno disciplinirana, ampak tudi pravljica. Zato se še dandanes ravnam po občutku. Če si zaželim, zajtrkujem. Če želim biti princeska, to uresničim. Kadar je potrebna železna roka, sem vitez. Ako nekdo potrebuje mojo ramo, sem kot varuška iz naše zgodbe. Tudi robčke imam vedno s seboj, zase in za tiste, ki jih nikoli nimajo ... takšna sem.

Danilo Trstenjak:

Še sreča da obstajajo pravljice, filmi, risanke, lutkovne igre, kjer še lahko vidimo junaške, poštene in romantične prince, kajti v današnjem realnem času vidimo vse kaj drugega ...

POGOVORE Z OTROKI

smo posneli na Lutkovnih počitnicah v Lutkovnem gledališču Maribor in na OŠ Toneta Čufarja v Mariboru februarja 2013.

Vsem sodelujočim gre naša velika zahvala za sodelovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

MESTNA OBČINA MARIBOR

PBS.
POŠTNA BANKA SLOVENIJE, d.d.
Bančna skupina Nove Kreditne banke Maribor d.d.

Snaga
za lepšo okolje!

RADIO SI
Radio Slovenija Maribor

Gledališki list **VITEZ ŽELEZNEGA SRCA** / za LGM **Mojca Redjko**
urednica **Katarina Klančnik Kocutar** / oblikovalec **Urban Breznik** / ilustratorica **Ana Horvat** / tisk **HOPA** / naklada **1.000 izvodov**
Maribor, marec 2013 / Lutkovno gledališče Maribor / Vojašniški trg 2 A / 2000 Maribor / Slovenija
direktorica **Mojca Redjko** / T **02 228 19 70** / E **info@lg-mb.si** / **www.lg-mb.si**